

'พลังงานทางเลือก' 'รักษ์โลก'ชุมชนก็ทำได้

อารยธรรมของมนุษย์นั้น "พลังงาน" เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย ยิ่งมนุษย์พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกไปมาก ยิ่งต้องหาพลังงานมาใช้มากขึ้น ปัจจุบันพลังงานที่มนุษย์นำมาใช้หลักๆ คือ "น้ำมัน-ก๊าซธรรมชาติ" ตั้งแต่ในโรงไฟฟ้าที่ผลิตกระแสไฟฟ้าป้อนเข้าสู่บ้านเรือนและภาคธุรกิจต่างๆ รวมถึงเป็นเชื้อเพลิงในยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ แต่ขณะเดียวกัน ด้วยความที่กังวลกันว่าเชื้อเพลิงชนิดดังกล่าว "อาจหมดไปจากโลกในอนาคตไม่ช้าก็เร็ว" ทำให้มนุษย์ต้องเร่งหาแหล่งพลังงานอื่นๆ มาทดแทนเพื่อลดการใช้้ำมันและก๊าซธรรมชาติลง

"การบริโภคพลังงานของโลกเพิ่มขึ้นทุกปี โดยทุก 30 ปีเพิ่มเป็นเท่าตัว หากค้นพบพลังงานเพิ่มได้ 10 เท่า แต่ยังคงบริโภคเหมือนเดิม เราจะมีใช้ได้อีก 100 ปี" เป็นคำกล่าวของ รศ.ดร.บุญยัง ปลั่งกลาง ศูนย์วิจัยระบบพลังงานทดแทน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (คลอง 6 ปทุมธานี) ในการเสวนาเรื่อง "พลังงาน

ชุมชน สร้างอนาคตพลังงานไทยอย่างยั่งยืน" ภายในงาน "สถานพลังชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน" ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 ซึ่งจัดโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อเร็วๆ นี้

อาจารย์บุญยัง กล่าวต่อไปว่า ปี 2559 ประเทศไทยใช้ไฟฟ้าสูงสุดวันที่ 11 พ.ค. 2559 คิดเป็น 3 หมื่นเมกะวัตต์ (MW) ขณะที่ผลิตได้ 4 หมื่น MW หรือสรุปง่ายๆ "ปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงใกล้เคียงกับความสามารถในการผลิตได้" ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่หน่วยงานภาครัฐพยายามจะก่อสร้างโรงไฟฟ้าแห่งใหม่ๆ ขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงทางพลังงาน ทว่าก็ต้องพบกับการคัดค้านจากประชาชน เนื่องจากภาคประชาชนนั้นเห็นว่า "บางส่วนมีทางเลือกอื่น" หรือการนำ "พลังงานทดแทน" มาใช้ ซึ่งในหลายพื้นที่ก็มีตัวอย่างที่น่าสนใจ อาทิ

"โรงพยาบาลจะนะ" อ.จะนะ จ.สงขลา ที่นี้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และแปลงแสงแดดมาใช้ทดแทนไฟฟ้าบางส่วนในช่วงกลางวัน โดยผู้อำนวยการ

โรงพยาบาลแห่งนี้ นพ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ เล่าว่า แม้รพ.จะนะ เพิ่งติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ไป 68 แผ่น ผลิตไฟฟ้าได้ 20 กิโลวัตต์ เมื่อ 3-4 เดือนก่อน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการติดตั้งครั้งแรกประมาณ 8 แสนบาท ที่ยังไม่รวมค่าแรงช่าง และคาดว่าจะคุ้มทุน คงใช้เวลาอีกราว 6 ปี

แต่ผลที่ได้พบว่า ลดค่าใช้จ่ายในการใช้ไฟฟ้าลงในเดือนแรก 3.5 หมื่นบาท และเดือนที่สองประหยัดได้เพิ่มขึ้นเป็น 5.4 หมื่นบาท ได้ผลดีกว่าการทำเพียงประหยัดพลังงานอย่างเดียว ซึ่งการใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาเสริมนั้นทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนเครื่องปรับอากาศบางตัว เปลี่ยนมาใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน และสลับการใช้เครื่องมือแพทย์ไม่ใหทำงานพร้อมกัน ทำให้การใช้พลังงานเป็นไปอย่างยืดหยุ่น ในวันที่แดดแรงก็ใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพราะผลิตพลังงานได้มาก

วันไหนแดดไม่แรงมีเมฆมากก็ใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าตามปกติ โดยไม่มีปัญหาไฟตก

“ลูกน้องบอกเมื่อก่อนขอให้ประหยัดไฟปิดแอร์ เต็มวันไม่ต้อง เขาประหยัดเองโดยอัตโนมัติ เพราะผลิตเอง สิ่งที่ยากบอกทุกท่านคือ อยากให้ลองๆ แสงอาทิตย์มีความมหัศจรรย์มากจริงๆ ก่อนหน้านี้เราคิดแต่ประหยัดไฟ กดดันกันเองในโรงพยาบาล ไม่เปิดแอร์ พิสูจน์ว่าไม่ได้ผล โลกมันร้อน ทำงานกันไม่ไหว พอเราเปลี่ยนวิธีคิด เมื่อประหยัดไม่ไหว ก็หาวิธีสร้างพลังงาน ติดแผงโซลาร์ ดีกว่า” นพ.สุภัทร ระบุ

จากใต้ขึ้นไปเหนือ เป็นที่ทราบกันดีว่าต้นปีทีไรภาคเหนือมีปัญหา **“หมอกควัน-ไฟป่า-ฝุ่นละออง”** เป็นเทศกาลประจำ สาเหตุสำคัญมาจากการ **“เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร”** แม้ระยะหลังๆ ภาครัฐส่วนท้องถิ่นจะตั้งรณรงค์ทั้งจับปรับกัน

จริงๆ จังๆ แต่ปัญหาก็แทบไม่ได้ลดลง ซึ่งอีกมุมก็เข้าใจและเห็นใจ **“หากไม่มีวิธีอื่น ที่ถูกและคุ้มค่ากว่า”** ชาวบ้านเขาก็ยังคงจะเผาต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ปงเตา อ.งาว จ.ลำปาง ในอดีตก็เป็นส่วนหนึ่งที่ร่วมก่อมลพิษด้วยเช่นกัน เพราะที่มีโรงงานแปรรูปจากไม้ไผ่ 10 แห่ง สำหรับทำเป็นตะเกียบ ไม้จิ้มฟัน ไม้ปักปลาตุ๊ก แปรรูปได้ 150 ลำ/โรง/วัน หรือ 1,800 กก./โรง/วัน โดยไม้เศษเหลือทิ้งจำนวนมากถูกนำไปกำจัดด้วยการเผา ทำให้เกิดควันก๊าซอันตราย เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คาร์บอนมอนอกไซด์ และไนโตรเจนไดออกไซด์ มลพิษที่ก่อขึ้นได้ย้อนกลับไปสู่คนในพื้นที่ที่อาศัยทำมาหากินกับโรงงานนี้เอง เพราะหลายคนป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจ

ปิยะสันต์ ปัญงพันธ์ วิศวกรโยธา

4.ปลายปีมีเงินปันผลหุ้นให้ 5.หากกลุ่มมีเงินหมุนเวียนมากพอ จะจัดสวัสดิการให้สมาชิก การทำเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม เกิดความหวงแหนไม่เผาเศษไม้เพราะสามารถนำของเหลือทิ้งมาเป็นพลังงานได้

“สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มทำถ่านอัดแท่งจากไม้ไผ่ สามารถยืมอุปกรณ์ไปใช้ โดยไม่เจือปนข้าวว่าทุก 1 เดือน ต้องส่งผงถ่านให้กลุ่ม 100 กก. และกลุ่มรับซื้อในราคา กก. 3 บาท จากโครงการดังกล่าวทำให้การเผาเศษไม้ไผ่ในชุมชนลดลง เพราะตอนนี้เศษไม้ไผ่ไม่ใช้เศษขยะอีกต่อไป หากแต่เป็นวัตถุดิบสำหรับนำมาผลิตถ่าน รายที่ไม่ทำถ่านก็ขายเป็นเศษไม้ มีผู้รับซื้อ กก.ละ 50 สตางค์” ปิยะสันต์ ระบุ

วิศวกรประจำ อบต.ปงเตา กล่าวต่อไปว่า ปัจจุบันมีการเผาถ่านจากเศษไม้ไผ่เหลือใช้ประมาณ 15 ตัน/วัน ผลิตเป็นถ่านได้ 700 กก./วัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด แต่โดยศักยภาพของอุปกรณ์ที่มี ทำให้กลุ่มผลิตได้เพียงปริมาณข้างต้น และจำหน่ายในลักษณะสั่งสินค้าล่วงหน้า (Pre-Order) จ้างสมาชิกทำให้ค่าแรงวันละ 300 บาท เตาเผาเต็มประสิทธิภาพ ส่วนเศษไม้ไผ่ที่เหลือ เราบอกชาวบ้านว่าไม่ต้องเผา และติดต่อให้คนมาซื้อ

“ถ่านอัดแท่งขายส่ง กก.ละ 12 บาท ทางกลุ่มขายปลีก กก.ละ 15-20 บาท ประสิทธิภาพของถ่านอัดแท่งดีกว่าถ่านทั่วไป สมมติถ่านทั่วไปใช้เผาได้ 1 ชั่วโมง ตัวนี้ใช้ได้ 3 ชั่วโมง แต่ราคาจะสูงกว่านิดหน่อย สิ่งที่ อบต.ทำเพื่อจะบอกว่ายังมีพลังงานจากแหล่งอื่น ซึ่งไม่ใช่แก๊สหรือไฟฟ้า” ปิยะสันต์ กล่าวทิ้งท้าย

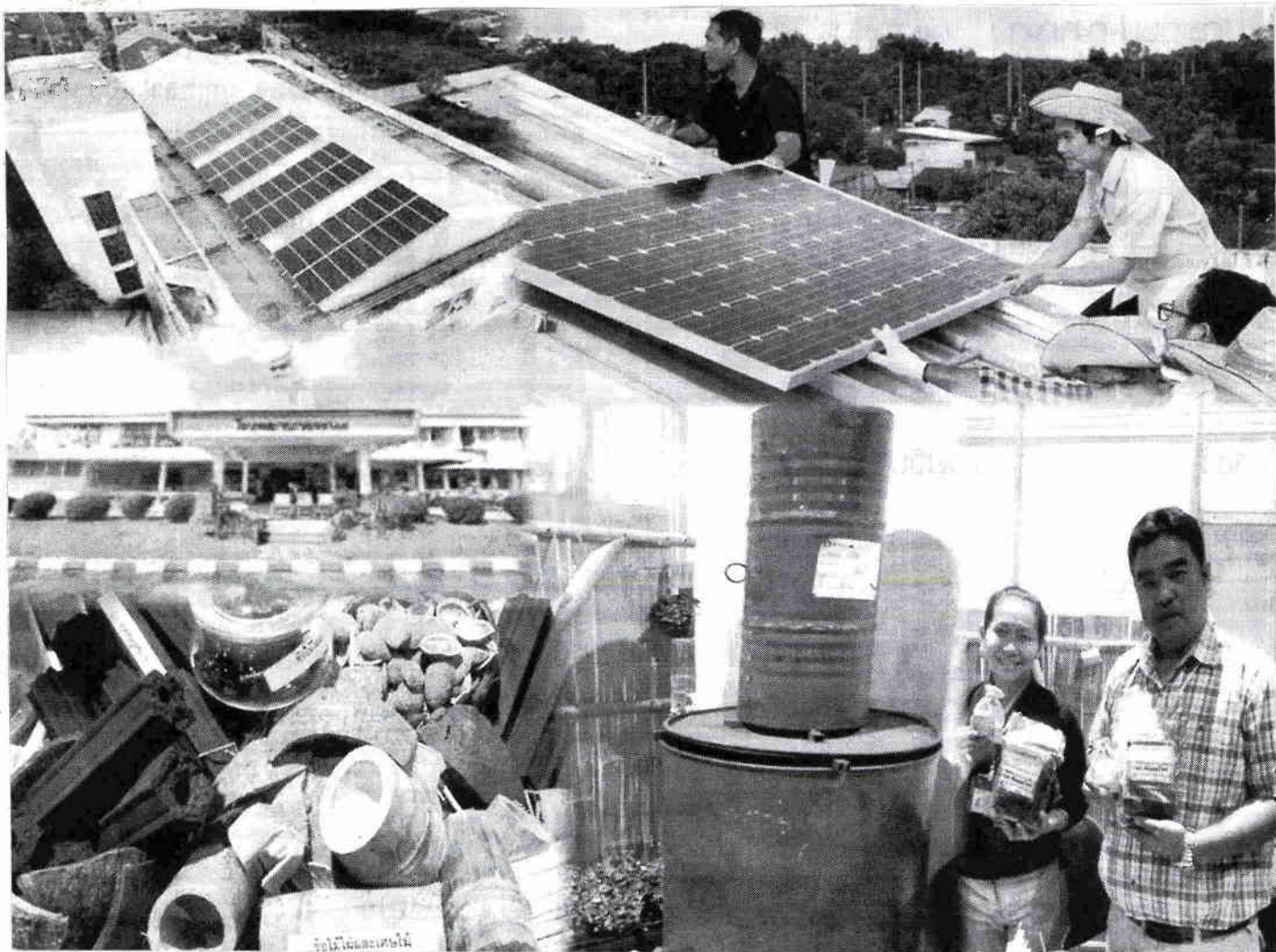
อนึ่ง..นอกเหนือจากการประหยัดพลังงาน-ลดมลพิษแล้ว ทั้ง 2 กรณียังพบจุดที่เหมือนกันคือ **“เป็นโครงการที่ริเริ่มกันเองในพื้นที่”** ไม่ใช่มาจากการสั่งการจากส่วนกลาง โครงการลักษณะนี้จุดเด่นคือ **“คนทำเป็นคนในพื้นที่ และคนในพื้นที่ รับผิดชอบต่อที่สุด”** อีกทั้ง **“รู้สึกเป็นเจ้าของ”** จึงดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากแนวคิดแบบนี้ได้รับการขยายผลไปทั่วประเทศ..คงจะดีไม่น้อย!!!

อบต.ปงเตา เล่าว่า ไม้ถูกนำมาแปรรูปใช้จริงเพียงร้อยละ 12 เท่านั้น ส่วนอีกร้อยละ 88 เป็นเศษไม้เหลือทิ้ง ก่อนหน้านี้ชาวบ้านมักนำไปเผาที่ตอนกลางคืน และเริ่มปรากฏจำนวนผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2554 ทาง อบต. จึงนำปัญหาไปปรึกษากับ 2 สถาบันการศึกษาในพื้นที่และใกล้เคียง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางกับมหาวิทยาลัยพะเยา รวมถึงที่สำนักงานพลังงานจังหวัดลำปาง ได้ข้อสรุปว่า **“ถ่านอัดแท่ง”** คือทางออกนำไปสู่การหารือร่วมกับชุมชน และเห็นพ้องกันว่าจะเดินทางไปในทิศทางนี้

การดำเนินงานของกลุ่มถ่านอัดแท่งชาวชุมชนต้องซื้อหุ้นโดยชายหุ้นละ 100 บาท ผู้เข้าร่วมจะได้สิทธิดังนี้ 1.สามารถยืมถังซึ่งเป็นอุปกรณ์ขั้นต้นในการผลิตถ่านไปใช้ 2.กลุ่มรับซื้อถ่านราคา 3 บาท/กก. 3.กลุ่มรับซื้อเศษไม้ราคา 50 สตางค์/กก.

(ซ้าย) ប្រធានស្នងការ បណ្តាញអ៊ីនធឺណិត, (ខាង) លោកស្រី អ្នកនាំពាក្យ អង្គការស្នងការ